

ZAPISNIK

sa 63. sjednice Odbora za ekonomiju, finansije i budžet Skupštine Crne Gore, održane 15. januara 2019. godine

Sjednica je počela u 12.00 časova.

Predsjedavao je Predrag Sekulić, predsjednik Odbora.

Sjednici su prisustvovali poslanici: Filip Vuković, Branko Čavor, Ana Nikolić, Boris Mugoša i Raško Konjević.

Poslanike Gencija Nimanbegua i Nikolu Rakočevića, u skladu sa članom 65 Poslovnika, zamijenili su poslanici Ervin Ibrahimović i Mihailo Anđušić.

Sjednici Odbora, u skladu sa članom 67 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvovali su: Radoje Žugić, guverner Centralne banke Crne Gore (CBCG), Zorica Kalezić, članica Savjeta CBCG, Dejan Vujačić, direktor sektora za kontrolu banaka CBCG i Nikola Bašanović, šef odjeljenja za licenciranje, odobrenja i mjere CBCG.

Rad sjednice pratili su predstavnici medija.

Predsjednik Odbora konstatovao je da postoji kvorum za rad i punovažno odlučivanje.

Za sjednicu je utvrđen sljedeći

KONSULTATIVNO SASLUŠANJE na temu:

"STANJE U BANKARSKOM SEKTORU CRNE GORE"

* * *

Predsjednik Odbora, Predrag Sekulić, podsjetio je da je inicirao održavanje konsultativnog saslušanja na navedenu temu 5. januara 2019. godine, sa predlogom da se isto održi 11. januara 2019. godine, kao i da se na sjednicu pozove guverner CBCG sa saradnicima. Takođe podsjetio je da je, uvažavajući obaveze jednog broja članova Odbora, dogovoreno da se saslušanje održi 15. januara 2019. godine. U vezi sa navedenim, 11. januara 2019. godine, na zahtjev Odbora, dostavljena je pisana informacija CBCG na navedenu temu (zavedena pod brojem 00-63-7/19-1/2).

Poslanik Raško Konjević je, kada je u pitanju procedura održavanja konsultativnog saslušanja, sugerisao da postoji krug postavljanja direktinih pitanja na koje bi članovi Odbora dobili direktne odgovore a onda zavisno od tih pitanja i odgovora imali diskusije na zadatu temu. Bio je mišljenja da je materijal koji je Odboru dostavljen od Centralne banke Crne Gore (CBCG) dosta „štur“ što se konkretno tiče stanja u Invest banci Montenegro (IBM) i Atlas banci ali da ima razumjevalja imajući u vidu i tajnost podataka.

Predsjednik Odbora, Predrag Sekulić, osvrćući se na gore navedeno naveo je da Odbor uobičajeno nema ograničenja ove vrste i da raspravu na konsultativnom saslušanju treba voditi u pravcu ekonomičnosti trošenja vremena i da izlaganja kako predstavnika CBCG tako i članova Odbora neće biti ograničena imajući u vidu temu saslušanja.

* * *

Guverner CBCG, Radoje Žugić je u uvodnom izlaganju upoznao Odbor da su indikatori poslovanja i stabilnosti bankarskog finansijskog sistema, kapitala i osiguranja imali pozitivne trendove u 2018. godini što se može i reći za 2017. godinu. Naveo je da su svi pozitivni parametri nastavili trend poboljšanja i ukazao da je CBCG pratila kretanje parametara u dijelu odgovornosti shodno zakonima i Ustavu Crne Gore, kao i da je Savjet za finansijsku stabilnost pratio stepen finansijske stabilnosti. Guverner je istakao da je u koordinaciji regulatora ocijenjeno da su u 2018. godini rizici finansijske stabilnosti bili umjerenog intenziteta i što se može reći i za bankarski sektor, kao i da je bankarski sektor održao stabilnost koja je dodatno unaprijeđena u prethodnoj godini uz visok stepen likvidnosti i solventnosti banaka u Crnoj Gori. Ukazao je na snažan procentualan rast kredita i depozita u navedenom periodu kao i da to predstavlja odraz vjere u vrhovnu monetarnu instituciju. Naveo je da su u periodu 2018. godine prepoznate određene sistemske ranjivosti ali da su djelovanjem CBCG preko svojih ustavnih i zakonskih ovlašćenja i odgovornosti, sistemski rizici izmješteni na nivo individualnih banaka. Imajući u vidu navedeno, naveo je da su u bankarskom sektoru postojale tri ranjive banke koje su analizirane i tretirane od strane CBCG i da je CBCG imala za cilj da zaštiti finansijski sistem kroz rješavanje problema ovih banaka. Naveo je da je jedna od ove tri banke iskoračila sa procentom solventnosti na preko 13%, dok su dvije pogoršale parametre svog poslovanja i finansijskog stanja. Guverner Žugić je naveo da je Savjet za finansijsku stabilnost dobio informacije o poslovanju i finansijskom stanju navedenih banaka kao i da je Savjet CBCG, takođe, prateći navedene parametre u nekoliko navrata kroz svoja saopštenja u formi koja ne bi smjela ugroziti njihovu finansijsku stabilnost i održivost upozoravao javnost o njihovom stanju. Podsjetio je da je na osnovu izvještavanja i nalaza kao i koordinacije sa Savjetom za finansijsku stabilnost, CBCG 7. decembra 2018. godine uvela privremene uprave u IBM i Atlas banci i imenovala privremene upravnike koji su u najkraćem mogućem roku pripremili informacije vezane finansijsko stanje i uslove poslovanja. Imajući u vidu navedeno, naveo je da je na bazi tih izvještaja Savjet donio odluku o uvođenju stečaja u IBM banci koja je poslovala sa obavezama iznad svoje imovine i sa solventnošću od 1/4 ispod propisanog minimuma. Takođe, naveo je da su u Atlas banci parametri, takođe, bili pogoršani ali da je banka imala propisani koeficijent solventnosti iznad 2,5% kao i da je imala šansu za oporavak. Istakao je da je i pored teških i izazovnih mjera CBCG uspjela da održi puni stepen finansijske stabilnosti a što se moglo konstatovati nakon što je ostvaren rast depozita u vremenu od 7. decembra 2018. godine do 3. januara 2019. godine u iznosu od 10 mil. €. Kada su u pitanju ostale banke na crnogorskom tržištu, guverner je naveo da su stabilne kao i da bilježe pozitivne iskorake bez negativnih trendova.

Poslanik Branko Čvor, naveo je da je dobra prilika da se na Odboru za ekonomiju, finansije i budžet razgovara o stanju u bankarskom sektoru i stabilnosti bankarskog sistema imajući u vidu interesovanje ukupne javnosti. Podsjetio je da je Odbor za ekonomiju, finansije i budžet razmatrao Izvještaj o radu Centralne banke za 2017. godinu, Izvještaj o stabilnosti finansijskog sistema za 2017. godinu, Izvještaj o

stabilnosti cijena za 2017. godinu gdje je ocjenjeno da ukupni parametri ukazuju na potpunu stabilnost bankarskog sistema i ukupnog finansijskog sistema koji je značajan za ekonomski i privredni razvoj društva. Poslanika Čavora je, polazeći od razloga održavanja konsultativnog saslušanja, interesovalo da li je i u 2018. godini obezbjeđena potpuna finansijska stabilnost i stabilnost bankarskog sistema, u kojim oblicima se Savjet za finansijsku stabilnost bavio navedenom problematikom, da li je CBCG navedene mjere u ranjivima bankama uvela u skladu sa zakonom kao i da li ima odogovornosti CBCG u eventualnom pogrešnom postupanju ili nečinjenju na vrijeme. Takođe, interesovalo ga je da li ukupni kadrovski i tehnički kapaciteti CBCG obezbjeđuju pravovremeno i preventivno djelovanje, do kada će trajati privremene mjere u Atlas banci i dinamika postupka dokapitalizacije kako bi deponenti dobili informaciju kada mogu raspolagati svojim novcem, ukupno opterećenje Fonda za zaštitu depozita u skladu sa zakonom kao i broj zaposlenih koji će ostati bez svog radnog angažmana u IBM banci. Poslanika Čavora je, takođe, interesovalo kakav je stav međunarodnih institucija kao što su Svjetska Banka i Međunarodni monetarni fond (MMF) prema navedenoj problematici u Crnoj Gori, kao i da li će ista uticati na promjenu podrške našem finansijskom sistemu.

Guverner CBCG, Radoje Žugić je naveo da je osnovni cilj CBCG, pored finansijske stabilnosti, i zaštita deponenata svih banaka, kao i da je CBCG slala obavještenja javnosti kako bi oni koji imaju deponovana sredstva u ranjivim bankama adekvatno upravljali ovim sredstvima. Izrazio je nadanje da će Atlas banka uspjeti da se oporavi kroz dokapitalizaciju kao i da je nakon komunikacije sa Fondom za zaštitu depozita zaključeno da Fond raspolaže sa dovoljno novčanih sredstava u slučaju najgoreg scenarija, što predstavlja eventualni stečajni postupak u Atlas banci, kao i da ni jedan deponent ne mora da brine za svoje zakonom garantovane depozite. Kada je postupak dokapitalizacije u pitanju, guverner je naveo da će prva varijanta podrazumjevati dokapitalizaciju na način što će akcije biti ponuđene postojećim akcionarima, dok će, ako oni ne budu zainteresovani, u drugoj fazi akcije biti ponuđene ostalim zainteresovanim investitorima. Naveo je da je moratorijum zaštitio likvidnost banke kao i da je CBCG sve uradila u skladu sa zakonskim propisima, profesionalno i posvećeno. Kada su u pitanju kadrovski kapaciteti, guverner Žugić je bio mišljenja da CBCG ima kadrovski najsnažnije kapacitete u Crnoj Gori i da je ponosan na način na koji CBCG upravlja finansijskim sistemom, ukazujući na veliki broj „ugašenih“ banaka u zemljama regiona. Istakao je da je CBCG posao obavila profesionalno, objektivno i posvećeno, kao i da najsnažniji kadrovski potencijal radi u ovoj instituciji. Naveo je primjer Hrvatske, gdje je ugašeno na desetine banaka, takođe i u Srbiji, dok su u Ukrajini osamdeset dvije banke ugašene u periodu od pet godina. Te aktivnosti, kako je ukazao, u navedenim zemljama, uticale su na pad finansijskih parametara, i pad društvenog proizvoda u nivou od 2,5%, što se u Crnoj Gori nije dogodilo, te ukazao da je ponosan na način upravljanja finansijskim sistemom, odnosno njegovim ključnim elementom, bankarskim sistemom. Istakao je da se u javnosti pojavila dilema da li je CBCG odgovorna za postupanje, zakašnjelo

postupanje ili možda nije trebala postupati, kao i pokušaj politizacije navedenog procesa. Naveo je da u prilog tvrdnji da je CBCG sprovela stečaj na pravi način i u pravo vrijeme, govori to što nije bilo negativnih reperkusija, te da će se ovom akcijom, dugoročno osnažiti finansijska stabilnost. Guverner je izrazio nadu da će se veća, Atlas banka oporaviti, i pozvao medije da ne sprovede negativnu kampanju, već da podrže održivo. Naglasio je da CBCG ne radi selektivno, što je saopšteno i na sastanku Udruženja bankara. Najavio je da će u budućem periodu vršiti dvije ključne aktivnosti kod banaka koje su održive. S tim u vezi, ukazao je da stepen rasta kapitala, u odnosu na stepen rasta ostalih parametara nije dovoljan i da će zbog sigurnosti prema svakoj banci, neselektivno, u odnosu na rizični profil, tražiti novi kapital, u narednom periodu. Guverner je istakao i da će od Skupštine tražiti produženje roka sprovođenja Zakona o sporazumnom finansijskom restrukturiranju dugova prema finansijskim institucijama još godinu dana, imajući u vidu da je isti imao odlične efekte u prethodnoj godini, iako u samom početku nije bilo nikakvih aktivnosti. Prethodna godina i godina prije, dale su snažne efekte u smanjivanju nekvalitetnih kredita i dovođenju do nivoa koji je ispod prosjeka u regionu. Istakao je lojalnost zaposlenih u CBCG instituciji i sistemu, navodeći da je četrdesetak ljudi imalo informaciju o uvođenju privremenih uprava, više od dvadeset dana, i da ta informacija nije objelodanjena, ocijenivši da je navedeno bilo transparentno i da nije uveden moratorijum, banke ne bi opstale.

Članica Savjeta CBCG Zorica Kalezić, naglasila je da i Svjetska banka i MMF sa CBCG imaju odličnu i konstantnu saradnju. U cilju informisanja javnosti, s obzirom na pisanje pojedinih medija, koji govore o potencijalnom ugrožavanju garancija Svjetske banke (PBG-a), povodom intervencije u dvije slabe banke, pojasnila je da ni MMF ni Svjetska banka, prema svojim operativnim i strateškim politikama nemaju pravo da rade odabir intervencije u pojedinačnoj banci bilo koje zemlje. Navela je i da se u pismu Svjetske banke, od 14. decembra 2018. godine, ne radi o upozorenju povodom implementacije PBG-a, već o redovnom izvještaju po ovom instrumentu Svjetske banke. Imajući u vidu da ovaj instrument treba da bude odobren u julu naredne godine, praksa Svjetske banke je da na mjesečnom i dvomjesečnom nivou dolazi u zemlju koja je tražila PBG i sačini presjek stanja. Takođe, povodom informacija da Svjetska banka upozorava CBCG da ne treba da spašava pojedinačne banke, već da vodi računa o cjelokupnom sistemu, naglasila je da je CBCG to jedna od osnovnih funkcija i da to upravo i radi. Još jednom je naglasila da je CBCG u višemjesečnom kontaktu sa Svjetskom bankom po pitanju tehničke pomoći u vezi sa rezolucijom ove dvije banke, te da isto važi i za MMF. Od strane MMF-a, ukazala je CBCG ima tehničku pomoć kako bi ovaj proces bio maksimalno transparentan i neutralno verifikovan od najjemenentnijih internacionalnih finansijskih institucija. O položaju tri slabe banke, MMF i Svjetska banka su imale zaključke, kroz svoje analize makroekonomskog okruženja Crne Gore, unazad par godina, pa su čak stavljene i u matricu rizika MMF-a. S tim u vezi, kroz PBG stavljena je, kao zajednički dogovorena mjera, da će se vršiti restrukturiranje tri banke ili njihova dokapitalizacija ili odabir drugog instrumenta koji

su isključivo i potpuno nezavisno pravo CBCG. Takođe je naglasila da Svjetska banka i MMF na dnevnom nivou informišu o indikatorima ranog upozorenja kada je u pitanju održavanje finansijske stabilnosti i da do sada niti jedan parametar ne ukazuje na to da je finansijska stabilnost ugrožena. Istakla je da upozoravaju da proces rezolucije treba da bude što je moguće brži, kako eventualno ne bi došlo do prelivanja problema na nivou sistema. Rečeno je da je proces rezolucije IBM-a trajao manje od mjesec dana, a poređenja radi u MMF-ovom programu Bosne i Hercegovine, gdje je kao prioritarna akcija bila rezolucija banke Srpske, moratorijum i privremena uprava trajali su šest mjeseci prije donošenja rješenja. Ocijenila je da navedeno najbolje govori koliko se ekspeditivno radilo i koliko se čitav ovaj proces obavio u najkraćem mogućem roku, kako finansijski sistem ne bi bio ugrožen. Ponovila je da su za sada indikatori izuzetno povoljni. S tim u vezi, navela je da se u pojedinim medijima prenose djelovi pisma Svjetske banke, odnosno pregled izvještaja o implementaciji PBG-a, ali ne i da su predstavnici Svjetske banke razgovarali i sa predstavnicima banaka koji su ih obavijestili da ne postoji rizik po finansijsku stabilnost u ovom slučaju. Istakla je da je čitav proces pod izuzetnom pažnjom internacionalnih finansijskih institucija, da ništa nije rađeno samostalno, te da je uključena tehnička pomoć najeminentnijih lica MMF-a i Svjetske banke, i da su radili sa maksimalnom odgovornošću i nivoom nezavisnosti. Istakla je da je CBCG u rekordnom roku završila sve prioritete akcije koje su se odnosile na dobijanje druge garancije za potrebe budžeta (PBG 2), ocijenivši da se radi o insinucijama da može doći do podriivanja mogućnosti odobrenja navedenog instrumenta Svjetske banke. Što se tiče ingerencija CBCG, istakla je da je u decembru 2018. godine izvršeno 80% mjera, od onih koje treba da budu urađene do maja 2019. godine.

Poslanika Ervina Ibrahimovića, interesovalo je da li je CBCG pravovremeno reagovala. Iskazao je zadovoljstvo povodom informacije sa sastanka CBCG sa predstavnicima udruženja bankara, gdje je konstatovano da navedene mjere nijesu izazvale negativne reperkusije na bankarski sistem u Crnoj Gori, koji se evidentira kroz stabilnost i sigurnost, odnosno kroz pokazatelj likvidnosti i solventnosti. Takođe ga, kako je istakao, raduje da je likvidna pozicija banaka snažna i da bankarski sistem ima dovoljno kapitala da odgovori na trenutne izazove i da nije opalo povjerenje klijenata u bankarski sistem, a potvrda toga, kako je ocijenio, je uvećanje depozita nakon uvođenja mjera u ove dvije banke.

Guverner CBCG, Radoje Žugić, još jednom je ponovio da je CBCG osnovni cilj finansijska stabilnost i zaštita depozita građana. Naveo je da su o aktivnostima ukazivali kroz saopštenja i da se moglo vidjeti da se banke kreću u pravcu kada je neophodno adekvatnije upravljati likvidnošću. Najavio je da će Fond za zaštitu depozita pokriti nešto više od 94% garantovanih depozita, i time obezbijediti dominantno sve građane u IBM banci. Ukazao je i da je ostalo oko stotinu deponenata koji će pokušati svoju naplatu da izvrše iz dijela stečajne mase, odnosno imovine. Ponovio je poruku građanima da će i za slučaj i najgoreg scenarija, iako ga ne očekuje

u Atlas banci, imati potpuno pokriće svih garantovanih depozita. Ukazao je i da su sredstva Fonda, sredstva koja izdvajaju banke, te da se poreski obveznici ne terete.

Predsjednik Odbora, Predrag Sekulić, imajući u vidu potrebu praćenja stanja u ovoj oblasti, kao i veliko interesovanje građana, najavio je mogućnost održavanja sjednice Odbora na kojoj će biti pozvani predstavnici Fonda za zaštitu depozita.

Poslanica, Ana Nikolić, istakla je da je bila neophodna ovakva debata i diskusija da se razjasni trenutna situaciju, koja se desila u Crnoj Gori. Po njenom mišljenju, Crna Gora kao malo tržište na svom prostoru bitiše sa petnaest banaka. Ocijenila je da je njihov rad na udaru svih mogućih izazova koji se dešavaju kada je u pitanju Balkan. Ono što hrabri, navela je, jeste da je funkcija regulatora, odnosno CBCG bila na pravi način uspostavljena i da je na pravi način odreagovala. Od petnaest banaka, tri su banke proglašene i praćene u svom radu kao banke koje su trebale da budu posebno posmatrane i posebno kritikovane, od čega je jedna banka vraćena na „pravi put“, a dvije banke su sankcionisane, što po njenom mišljenju pokazuje odgovoran rad regulatora. Istakla je da je umiruje činjenica da je regulator intervenciju obavio u koordinaciji sa Svjetskom bankom i MMF-om. Ukazala je da ovo što se desilo sa Atlas bankom i IBM-om na crnogorskom tržištu, CBCG daje prostor da se mnoge aktivnosti preduprijede kada su u pitanju sve ostale banke i njihov rad na tržištu Crne Gore. Shodno tome postavila je pitanje da li će i u kom periodu biti produžen moratorijum Atlas banci i koji će period biti dovoljan da se sagleda mogućnost dokapitalizacije ove banke. Kazala je da, iako zna kako se po zakonskom osnovu sprovodi proces dokapitalizacije, želi da guverner iz svog ugla da mišljenje o navedenom. Interesovalo je i, ukoliko dođe do najgoreg scenarija, da li će biti poljuljana bankarska stabilnost, odnosno finansijski sistem države, i kojim će mehanizmima biti apsorbovan negativni talas. Na kraju, interesovalo je da li će Fond za zaštitu depozita, ako se desi najgori scenario u Atlas banci, moći da izdrži pritisak naplate svih klijenata koji će u tom momentu biti klijenti Atlas banke.

Guverner CBCG, Radoje Žugić, ponovio je da u Fondu za zaštitu depozita trenutno ima preko 140 mil. eura, i da je to više nego dovoljno i za najgori scenario. Ukazao je da je neizvjesno da li će u prvoj fazi Banka, biti prodana, odnosno dokapitalizovana od strane postojećih akcionara. Nakon toga će, ako se ne iskaže interesovanje, raspisati novi zahtjev na tržištu kapitala za ostale zainteresovane investitore. Ponovio je da je ocjena MMF-a i Svjetske banke da se uđe u proces konsolidacije bankarskog sistema, odnosno smanjivanja broja banaka. S tim u vezi, ukazao je da se u narednom periodu razmišlja o povećanju osnivačkog kapitala za otvaranje novih banaka, kao i za postojeće banke, da će se naći način da finansijski sistem bude u potpunosti stabilan. Istakao je da su banke dobro dokapitalizovane, visoko likvidne, sa ogromnom aktivom i sa niskim nivoom loših kredita. Dakle konsolidacija će se sprovesti u nekom narednom periodu, kroz veći zahtijevani osnovni kapital, i time će se doći do objektivne konsolidacije velikog broja banaka. Sve

navedeno su strana ulaganja, što doprinosi i zapošljavanju i ne samo finansijskoj stabilnosti već i fiskalnoj održivosti. Osvrćući se na natpise u medijima, da su plate u bankama najveće, istakao je da jesu te da to koristi prihodnoj strani budžeta.

Poslanik, Raško Konjević, postavio je pitanje koliko država, to jest, lokalne samouprave i državna preduzeća imaju deponovanih sredstava u Atlas banci i istakao da je to vrlo važno znati iz razloga što Fond za zaštitu depozita, shodno zakonu, ne garantuje za ta sredstva. Takođe, interesovalo ga je o kojim se lokalnim samoupravama i preduzećima radi. U odnosu na informaciju koju je dostavila CBCG, koja je po mišljenju poslanika Konjevića dosta „štura“ na strani 2 je opisano šta je privremeni upravnik trebalo da uradi u roku od 30 dana. U vezi sa tim, interesovao ga je iznos kapitala koji je po osnovu izvještaja privremenog upravnika potreban za dokapitalizaciju Atlas banke. Ukazao je da je shodno Zakonu o bankama privremeni upravnik bio u obavezi da sastavi bilans stanja i bilans uspjeha, te ga je interesovalo kolika je imovina i kolike su obaveze Atlas banke na osnovu nalaza privremenog upravnika. Podsjetio je da je guverner u svojim izlaganjima povodom postupka uvođenja privremene uprave saopštio da su građani i deponenti sigurni i da će nakon isteka moratorijuma od oko 45 dana svi građani moći da raspolazu sa svojim depozitima. U vezi sa tim, postavio je pitanje da li građanin koji ima 10.000 eura u Atlas banci, tj. mali deponent, može 22. januara, kada ističe moratorijum, da ode u filijalu, s obzirom da je stanje u bankarskom sistemu odlično, i podigne navedeni novac. Potencirao je da se u ovoj situaciji zaboravljaju upravo mali deponenti, a kojih je najviše u ovim bankama. Saglasio se sa stavom guvernera da je jedna od ustavnih i zakonskih obaveza Centralne banke zaštita finansijskog sistema tj. finansijske stabilnosti i zaštita deponenata. U vezi sa tim, poslanik Konjević je saopštio određene podatke, za koje je tražio da predstavnici Centralne banke ocijene njihovu tačnost, i to: da će Fond za zaštitu depozita biti u obavezi da isplati za IBM iznos od 22 mil. eura, kao i da će deponenti (pravna i fizička lica) koji imaju više od 50.000 eura izgubiti oko 15 mil. eura. Imajući u vidu da su deponenti, shodno članu 48 Zakona o stečaju i likvidaciji banka, raspoređeni u četvrti razred za naplatu iz stečajne mase, i da prije njih pravo na naplatu ima Fond za zaštitu depozita, iskazao je dilemu povodom naplate deponenata u tom postupku.

Podsjetio je na prethodne izjave guvernera prilikom uvođenja privremene uprave za obje banke, a to je da se nada da se neće desiti scenario stečaja, zatim, konstatovao da je ipak stečaj uveden u manjoj banci i da se sada postavlja pitanje šta ako se desi stečaj u Atlas banci. U vezi sa tim, ukazao je da će Fond za zaštitu depozita isplati najmanje 95 mil. eura, i pozvao predstavnike Centralne banke da ocijene njihovu tačnost s obzirom da već sada raspolazu sa podacima o garantovanim depozitima na dan 31.12.2018. godine. Ukazao je da je u pitanju veća banka sa većim brojem deponenata nego IBM banka, te će po njegovoj procjeni pravna i fizička lica koja imaju preko 50.000 eura izgubiti oko 100 mil. eura. Stoga, ocijenio je da će u takvoj situaciji, Fond za zaštitu depozita biti „osušen“ i neće moći da istrpi, bez novog zaduženja, nijednu ozbiljnu krizu koja bi se desila npr. u ovoj trećoj ranjivoj banci, jer bi u slučaju stečaja i Atlas banke morao da isplati najmanje 110 mil. eura. Iskazao je

zabrinutost povodom procjene da će deponenti sa preko 50.000 eura izgubiti najmanje oko 115 mil. eura, da među njima ima mnogo pravnih lica koji imaju zaposlene i kojima će ovo stanje ozbiljno ugroziti poslovanje, te da je očigledna objektivna odgovornost guvernera i Centralne banke. Smatra da je posebno izražena odgovornost guvernera jer je izmjenama Zakona o Centralnoj banci Crne Gore dobio značajno veća ovlaštenja, dok s druge strane, Centralna banka nema viceguvernera za kontrolu banaka jer je prethodna viceguvernerka razriješana na predlog guvernera. Podsjetio je da je tada tokom rasprave na skupštinskoj sjednici ukazivao da to nije dobra poruka, te da danas, nakon pola godine, nije imenovan novi viceguvernera za kontrolu banaka koji bi bio direktno odgovoran za ovo stanje.

S obzirom da je saopšteno da je Centralna banka uradila sve u svojoj nadležnosti, interesovalo ga je zašto će gubitak građana, tj. pravnih i fizičkih lica, u slučaju stečaja u Atlas i IBM banci da bude 115 mil. eura i ko će za to da odgovara. Podsjetio je da regulator, shodno Ustavu i Zakonu ima dvije ključne nadležnosti, i to: zaštitu finansijke stabilnosti i zaštitu deponenata, ali da će s druge strane u ovom slučaju, hipotetičkog stečaja u Atlas banci, deponenti biti oštećeni sigurno za iznos preko 100 mil. eura. Iskazao je mišljenje da za taj iznos neko treba da odgovara i da je to odgovornost guvernera jer on shodno zakonu određuje mjere prema bankama na predlog svojih saradnika, viceguvernera i zaposlenih koji rade u kontroli. Iskazao je stav da za njega kao poslanika koji predstavlja građane koji će da izgube ove depozite, u slučaju da se desi stečaj u Atlas banci, mora se utvrditi odgovornost odnosno neko u sistemu države mora biti odgovoran.

Ukazao je da su izvještaji dostavljeni Skupštini, bilo da je u pitanju godišnji rad Centralne banke ili Savjeta za finansijsku stabilnost, prezentovali da je na kraju 2017. godine koeficijent solventnosti iznosio 16,4% i da je kod svih banaka bio iznad zakonom propisanog minimuma od 10%, a to znači i kod Atlas i kod IBM banke, te da se može zaključiti da na 01.01.2018. godine nije postojala nijedna ranjiva banka u sistemu. Podsjetio je da je guverner saopštio da su se na osnovu posljednje kontrole sprovedene u 2018. godini stekli zakonski uslovi za uvođenje privremene uprave iz razloga koeficijenta solventnosti. Takođe, podsjetio je da su poslanici raspravljali o izvještaju o radu Centralne banke prije svega nekoliko mjeseci kada nije ukazano da postoji takva vrsta rizika da će se za dva mjeseca desiti privremena uprava u dvije banke, niti su bili informisani o novinama u sistemu.

Na kraju, potencirao je da neko u sistemu države objektivno mora da odgovara za dvije činjenice, i to za trošak koji će imati Fond za zaštitu depozita, kao organ države koji garantuje do 50.000 eura jer će u slučaju stečaja u obje banke isplata da bude najmanje 110mil. eura, a drugo, za gubitak deponenata, pravnih i fizičkih lica, u dvije banke koji će da bude najmanje 115 mil. eura, te da za ukupan iznos od 225mil. eura direktne ili indirektno finansijske štete neko mora da odgovara. Iskazao je dilemu u vezi sa dokapitalizacijom Atlas banke smatrajući da se, ukoliko postojeći akcionari ne dokapitalizuju svoju banku, postavlja pitanje zašto bi neko dokapitalizovao banku sa velikim iznosom, vjerovatno oko 30mil. eura, jer ako želi da se bavi bankarstvom troškovi osnivanja nove banke su jeftiniji, a povjerenje nakon uvođenja privremene uprave u ove dvije banke je upitno. Posebno ga je interesovalo da li su mjere koje je Centralna banka prethodno preduzimala iz člana 116 Zakona o bankama bile

adekvatne i da li je odluka o uvođenju privremene uprave u ove dvije banke donijeta sa nekom vrstom procjene da se stečaj ni u jednoj banci neće desiti.

Guverner CBCG, Radoje Žugić, saopštio je da se procjene rade na bazi parametara i podataka o imovini, likvidnosti i drugih stavki koje banka ima u svojim bilansima, kao i da se ne može sada odgovoriti da li će biti stečaja ili ne ali da bi bilo dobro da banka nije došla do ove faze. Izvjesno je da privremena uprava krnji reputaciju banke, ali generalno posmatrano problem nije od juče. Takođe, saopštio je da ne vidi odgovornost prema malim deponentima jer će biti potpuno zaštićeni do 50.000 eura, a da će za iznose preko zavisiti od toga šta je u imovini banke. U vezi sa gubicima, ukazao je da su cifre poslanika Konjevića, koje se odnose na isplate Fonda, aproksimativno precizne. Ponovio je da nije samo solventnost elemenat ranjivosti banke, da je ovaj dio sistema bio ranjiv dok je ostatak sistema na zdravim osnovama, kao i da je Centralna banka od 2017. godine redovno vršila nadzor nad poslovanjem Atlas banke, koja čini sa IBM bankom oko 6% ukupne bankarske aktive, te kroz taj nadzor smanjila određene ranjivosti ali ne u dovoljnoj mjeri da bi banke ozdravile.

Šef Odjeljenja za licenciranje, odobrenja i mjere CBCG, Nikola Bašanović, saopštio je da Zakon o stečaju i likvidaciji banaka precizira postupak stečaja koji otvara i sprovodi Centralna banka, gdje se donošenjem rješenja o otvaranju stečajnog postupka imenuje stečajni upravnik i danom otvaranja stečajnog postupka prestaje po sili zakona radni odnos zaposlenih u banci, što znači da oni svoja prava nastavljaju da ostvaruju u skladu sa opštim propisima o radnim odnosima. U tom dijelu stečajni upravnik ima pravo da bez saglasnosti Centralne banke do 10% broja zaposlenih ostavi u radnom odnosu, dok mu je za veći broj zaposlenih potrebna saglasnost Centralne banke. Takođe, saopštio je da je na dan otvaranja stečajnog postupka u IBM banci bilo 27 zaposlenih. U vezi sa pitanjem deponovanih sredstava države i lokalnih samouprava u ove dvije banke, ukazao je da je Zakonom o bankama predviđeno da podaci o vlasnicima i stanju depozita predstavljaju bankarsku tajnu, da su ti podaci u vlasništvu banaka i da se dostavljaju nadležnom pravosudnom organu, Centralnoj banci i drugim licima na osnovu saglasnosti klijenta. Takođe, ukazao je da Centralna banka posjeduje te podatke u svrhe ostvarivanja supervizorske funkcije i da će se prema zahtjevu za dostavljanje takvih podataka odnositi u skladu sa zakonom.

Direktor Sektora za kontrolu banaka CBCG, Dejan Vujačić, saopštio je da je Centralna banka dobila zahtjev za angažovanje preko 10% broja zaposlenih u IBM banci, odnosno da je stečajni upravnik tražio da to bude deset umjesto tri zaposlena, kao i da će Centralna banka u tom dijelu izaći u susret. Ukazao je da je iznos garantovanih depozita u IBM banci, na osnovu podatka kojima raspolaže CBCG, 22 miliona eura, kao i da tačan podatak stečajni upravnik, u roku od deset radnih dana, treba da dostavi Fondu za zaštitu depozita (FZD), koji će u roku od 15 dana izvršiti isplatu, odnosno organizovati isplatu kroz tri banke koje će biti isplatioci do 29. januara. Naveo je da je ukupan broj deponenata u IBM banci 2.817, zatim da je broj deponenata čiji će garantovani depoziti do 50 hiljada eura biti isplaćeni 2.652, kao i da nažalost 165 deponenata neće biti do kraja obuhvaćeni, od čega je 114 fizičkih lica i 51 pravno lice. Naveo je da je FZD tu da bi zaštitio male, nesofisticirane deponente.

Ukazao je da je CBCG je u skladu sa svojom PR strategijom, koju sprovodi od polovine prošle godine, upozoravala na ranjivosti u sistemu, uz naglašavanje da je sistem stabilan, kao i da je to za rezultat imalo da je sistem ostao stabilan uprkos tome što se desilo u dvije banke. Iskazao je mišljenje da će FZD u punoj mjeri ispuniti svoju funkciju zaštite malih deponenata i da će to biti odrađeno na najbolji mogući način, kao i da iskustva iz regiona pokazuju da FZD uspijeva da naplati oko 90% svojih potraživanja. S tim u vezi ukazao je da je FZD u redu naplate treći, dok su ostali deponenti četvrti. Podsjetio je da prvo idu pokriveni depoziti, nakon čega su potraživanja CBCG i FZD-a. Imajući u vidu da su prve dvije kategorije potraživanja, odnosno povjerilaca male to znači da će FZD biti prvi u redu za naplatu iz stečajne mase, te da vjeruju da će na osnovu iznosa likvidne aktive FZD uspjeti da nadomjesti dvije trećine u roku od mjesec dana. Kada je u pitanju Atlas banka iskazao je očekivanje da do toga neće doći. Naveo je da kada su uvodili privremenu upravu u IBM banci nadali su se da će ozdraviti, kontrola koja je bila 2017. godine u IBM banci za rezultat je imala utvrđene nepravilnosti, novi rizični profil u skladu sa kojim je koeficijent solventnosti bio značajno smanjen. Ukazao je da je IBM banka godinama imala koeficijent solventnosti preko 20 i da je on značajno smanjen, ali da je bio iznad propisanog minimuma. S tim u vezi prema navedenoj banci su izrečene supervizorske mjere, kontrola koja je izvršena sa stanjem na 30.06.2018. godine za rezultat je imala pad koeficijenta solventnosti ispod polovine propisanog nivoa, što u skladu sa Zakonom o bankama imperativno podrazumijeva da se uvodi privremena uprava. Ukazao je da je do pada koeficijenta solventnosti ispod polovine, u prvom redu došlo zbog dana kašnjenja i pogoršanja kvaliteta aktive, te da su dani kašnjenja imperativna norma, kašnjenje koje je preko 30 dana se klasifikuje u kategoriju B1, dok se potraživanje koje kasni preko 365 dana klasifikuje u kategoriju E. Naveo je da je kada su uvodili privremenu upravu 7.12.2018. godine vjerovao da će banka uspjeti da se proda imajući u vidu da je najveća vrijednost banke dozvola i da je očekivao da će neko kupiti banku za 5 do 7 miliona eura, što daleko skraćuje redovnu proceduru dobijanja dozvole koja traje šest mjeseci, imajući u vidu da je u privremenoj upravi, odnosno tokom dokapitalizacije CBCG u obavezi da za pet dana da saglasnost za sticanje kvalifikovanog učešća. Naveo je da je bilo potencijalnih investitora koji su bili zainteresovani da kupe ovu banku, međutim nažalost od 30.06.2018. godine do 7.12.2018. godine došlo je do daljeg pogoršanja kvaliteta aktive koje se reflektovalo kroz povećanje dana kašnjenja i u skladu sa imperativnom normom izvršena je rekvalifikacija na osnovu dana kašnjenja i na osnovu toga je privremeni upravnik morao samo da konstatuje da je koeficijent solventnosti ispod 2,5 %. Naveo je da su svi imali mogućnost da izvrše uvid u revizorske izvještaje, kao i da se moglo vidjeti da je IBM banka imala stečene akcije Atlas banke na osnovu kojih je eksterni revizor BDO dao mišljenje sa rezervom. Kada je u pitanju metodološki pristup CBCG i eksternih revizora ukazao je da CBCG ne radi pomjeranje ispravke vrijednosti. Ispravke vrijednosti su rezerve koje prolaze kroz bilans uspjeha i kao takve u slučaju gubitka utiču na sopstvena sredstva i koeficijent solventnosti banke. Naveo je da CBCG radi regulatorne rezerve, te da regulatorne rezerve pomjeranja kategorija nemaju odraz na bilans uspjeha već direktno idu na sopstvena sredstva banke i preko toga imaju uticaj na koeficijent solventnosti.

Ukazao je da onog trenutka kada je privremeni upravnik došao konstatovao je ono što se tiče regulatornih rezervi, odnosno da je u skladu sa regulatornim rezervama refleksija na koeficijent solventnosti i da je pao ispod četvrtine propisanog nivoa čime su se stekli uslovi da se banci oduzme dozvola. Da li će banka da ide u likvidaciju ili stečaj se opredeljuje na osnovu toga da li je imovina veća od obaveza ili nije. Privremeni upravnik kao neko ko rukovodi bankom i ko mijenja sve ostale organe banke je izvršio reproccjenu stečene aktive u dijelu akcija Atlas banke, akcije Atlas banke su bile vrednovane po 1.800 eura, koliko je to nerealno, ukazao je i eksterni revizor BDO. Kada se pomnože sve akcije Atlas banke sa vrijednošću od 1.800 tržišna kapitalizacija Atlas banke bi bila 114 miliona eura što ukazuje na potpunu nerealnost, nominalna vrijednost navedenih akcija je 500 eura, po navedenoj vrijednosti akcija izvršena je dokapitalizacija tokom juna koja je verifikovana od strane Komisije za tržište kapitala tokom jula 2018. godine. Privremeni upravnik je izvršio revalorizaciju tih ulaganja u akcije, sveo ih na 500 što je rezultiralo gubitkom od 5 miliona eura. Naveo je da je navedeno dominantno uticalo da koeficijent solventnosti bude negativan, odnosno da obaveze budu veće od imovine, te da je u skladu sa navedenim u banci uveden stečaj. Ukazao je da se uvođenjem stečaja desio osigurani slučaj, što znači da se angažuju sredstva FZD-a. U slučaju da se ne otvori stečaj već likvidacija, ne bi se otvarao stečajni postupak, nego bi se svi povjerioci pokušali namiriti iz likvidacione mase. Kada je u pitanju Atlas banka ukazao je da je situacija značajno drugačija. Naveo je da je Atlas banka u kontinuitetu od 2015. godine bila pod mjerama CBCG, vrlo rigoroznim, kao i da su navedene mjere, između ostalog, za rezultat imale dokapitalizaciju banke tokom 2017. godine i 2018. godine od 11,3 miliona eura. Naglasio je da je to banka koja u ovom trenutku ima ukupan nominalni kapital u bilansu stanja 37 miliona - akcijski kapital, te da je to vrlo značajno povećanje. Pored navedenog banka je po osnovu sticanja nepokretnosti, odnosno zatvaranja potraživanja stekla preko 50 miliona imovine koja se u prvom dijelu odnosi na 35 miliona stečene aktive, pored toga ima vlasničkog udjela, odnosno hartija od vrijednosti u prvom redu koji se tiču kompanije Recreatours. Ukazao je da su dva eksterna događaja koja su se desila u značajnoj mjeri uticala na koeficijent solventnosti. Potvrdio je da su na 31.12.2017. godine sve banke prijavile da imaju koeficijent solventnosti iznad 10 %. Naveo je da rade vrlo ekstenzivne outside kontrole, od 15 banaka godišnje 11 do 12 banaka svake godine kontrolišu, takođe, pored toga rade i posredne kontrole. Vezano za događaj koji se desio po osnovu isplate garancije, po osnovu presude Apelacionog suda, gdje je banka bila u obavezi da isplati 15,2 miliona eura kompaniji ukazao je da je u pitanju garancija za koju Atlas banka navodi da je nacrt garancije i u skladu sa tim se i branila na sudu. Naveo je da se nacrt garancije kao takav nije nalazio u knjigama banke i da nije mogao ni da bude predmet kontrole od strane CBCG. Kada je traženo da navedena garancija bude naplaćena došlo je do otvaranja sudskog spora, koji je na kraju rezultirao da je Apelacioni sud presudio da banka treba da plati 15,2 miliona eura što se desilo tokom jula. S tim u vezi ukazao je da je 15,2 miliona eura po izvještaju banke uticalo na pad koeficijenta solventnosti na 6,5 % što je i navedeno u izvještaju koji je poslala CBCG. Takođe, pored navedenih 15,2 miliona eura tokom juna Specijalno državno tužilaštvo, koje je bilo tada u fazi izviđaja, je blokiralo sredstva deponenata, korisnika e-commerce servisa u iznosu od 63 miliona eura. Navedeni iznosi su skoro 80 miliona eura, odnosno trećina bilansne sume banke

od 240 miliona eura, koja je i pored imobilizacije trećine uspjela da „preživi“. Što ukazuje da je navedena banka imala jaku likvidnu poziciju i da nije trebala da se zatvara. Iskazao je mišljenje da bi svaka od banaka pa čak i najveća CKB banka da joj se odlije 80 miliona eura to značajno osjetila. Ukazao je da je banka uspjela da preživi i da ni u jednom trenutku nije bilo neizvršenih naloga, shodno informacijama koje su od banke dobijali na dnevnoj osnovi. Međutim i pored navedenog banka je kasnije počela da klizi ka smanjenju likvidne pozicije, ali i dalje nije bila nelikvidna u smislu neizvršenih naloga, što je jako bitno. Naveo je da je kontrola koja je vršena sa stanjem na 31.05.2018. godine i na 30.09.2018. godine, kako bi se obuhvatili svi materijalno značajni događaji koji su se desili tokom 2018. godine, konstatovala da je koeficijent solventnosti banke ispod polovine propisanog nivoa što je značilo da se u banci mora uvesti privremena uprava. Dakle privremena uprava je uvedena 7.12. 2018. godine.

Naglasio je da je privremena uprava uvedena na način da tržište nije ni na bilo koji način uznemireno, nije se desio ni jedan incident. Pri čemu je uvođenje privremene uprave u banci koja je imala 22 organizacione jedinice širom Crne Gore bio izuzetno zahtjevan posao, koji je odrađen na vrlo odgovoran način. Naveo je da je u tom dijelu vrlo ponosan na saradnike iz sektora za kontrolu banaka i ostale zaposlene iz CBCG koji su bili uključeni u tom dijelu. Ukazao je da je privremena upravica Tanja Terić, prije zakonskog roka, koji je bio 30 dana, pripremila izvještaj. Naveo je da je priprema izvještaja podrazumijevala izradu bilansa stanja i bilansa uspjeha i utvđivanje potrebe za kapitalom radi dostizanja potrebnog koeficijenta, odnosno u skladu sa rizičnim profilom banke. Utvrđeno je da je banci, u skladu sa njenim rizičnim profilom, potrebno 22 miliona eura, što je i navedeno u izvještaju privremene upravnice. Ukazao je da je tokom privremene uprave otkriveno da je jedan dio osnovnih sredstava banke založen za neke izloženosti. Takođe, anticipira se potreba za kapitalom u dijelu IFRS 9, odnosno smanjenje ublažavanja efekata primjene IFRS 9, takođe, anticipira se mogućnost da jedan dio aktive ide u gore kategorije i takođe, anticipira se potreba revalorizacije jednog dijela stečenih nepokretnosti. Naveo je da će 22 miliona eura uticati na popravljene likvidne pozicije, kao i da će raditi fit and proper analizu potencijalnog investitora, van postojeće strukture akcionara, kako bi se utvrdilo da ima mogućnost da obezbijedi potrebna sredstva kako bi banka mogla normalno da radi, uključujući potencijalni prvi udar koji bi se mogao desiti u slučaju da postojeći deponenti poslije isteka moratorijuma krenu da povlače depozite. Naveo je da moratorijum ističe 24. januara, a 25. januara bi već trebalo normalno da se posluje. Vezano za moratorijum da li će biti ukinut ili neće naveo je da to u značajnoj mjeri zavisi od postojećih akcionara, kao i da će do kraja ove nedjelje biti raspisana nova dokapitalizacija, te da će pravo preče kupovine imati postojeći akcionari. Ukoliko ga odmah iskoriste nema razloga da se moratorijum produžava. Ukazao je da je intencija bila da se što manje uznemiri tržište i ugrozi rad banke, da se ide na moratorijum od 45 dana, iako moratorijum ide 90 plus 90 potencijalno. Zaključio je da se moratorijum neće ukinuti prije dokapitalizacije banke, jer bi banku odmah osudili na propast.

Ukazao je da bi Atlas banka bila interesantna potencijalnim investitorima, iz više razloga. Kao prvo banka ima 35 miliona stečene aktive, koja se vodi, ali procijenjena vrijednost nepokretnosti je 41 milion, potencijalno s obzirom da je jedan dio procjene stariji od tri godine. Pored navedenog banka ima jedan dio stečenih vlasničkih udjela u Recreatours-u, u iznosu od 14 miliona eura. Recreatours kompanija

ima atraktivan plac na moru, koji može biti valorizovan odnosno prodat nekom investitoru koji bi ga dalje valorizovao. Istakao je da se poslovni model banke zasnivao na e-commerce servisu i da su klijenti radili preko njega, kao i da je banka po tom osnovu ostvarivala značajan prihod i to u mjeri da se poslovni model banke zasnivao na tome da je banka kroz prihode od e-commerce uspijevala da amortizuje loše stvari po njeno poslovanje koje proizilaze iz kvaliteta aktive. Naveo je da se kroz izvještaj eksternog revizora moglo vidjeti da je banka tokom 2018. godine sve izloženosti klasifikovala u skladu sa danima kašnjenja, obezbijedila jedan dio rezervacija, pri čemu je prilikom uvođenja IFRS 9 izdvojila dodatne ispravke vrijednosti u iznosu od 8 miliona eura.

Ukazao je i da se tokom 2018. godine poslovanje Banke u značajnoj mjeri poboljšalo, zahvaljujući e-commerce servisu preko kojeg je ostvarivala značajne prihode, podsjetivši da Banka ima licencu za poslovanje od strane Mastercard-a i Visa-e, a takođe i od strane China Pay Union. Ukazao je i da bi potencijalni investitor trebalo da se uključi i u rad sa ovim servisom, te iskazao mišljenje da Atlas banka ima mogućnost da nastavi poslovanje. Odbor je obaviješten da su ukupni depoziti Banke na dan 7.12.2018. godine, iznosili 3,451 mil. eura, dok su ukupni depoziti, na dan 3.1.2019. godine, dan prije uvođenja stečaja, iznosili 3,461 mil. eura, odnosno zabilježeno je povećanje u iznosu od 10 mil. eura. S tim u vezi, naveo je da navedeni pokazatelj ukazuje na stepen povjerenja deponenata u sistem, istakavši da nije došlo do poremećaja u strukturi depozita među bankama, kao ni preliivanja sredstava od manjih banaka ka većim. U odnosu na stabilnost crnogorskog bankarskog sistema istakao je da 22% ukupne aktive čini likvidna aktiva, odnosno iznos od 1 mlrd eura, te da ukupni depoziti u iznosu od 3,5 mlrd eura predstavljaju istorijski maksimum u Crnoj Gori. Takođe, u prilog stabilnom sistemu ukazao je i da govori 3 mlrd eura ukupnih kredita, te 500 mil. eura ukupnog kapitala, sa koeficijentom solventnosti od 16,47. Iako sistem posljednjim dešavanjima nije ugrožen, naveo je da će jedan broj deponenata, nažalost, izgubiti svoje depozite.

Poslanik Raško Konjević, naveo je da iako je dobio set informacija sa stručnog aspekta u dijelu koji se odnosi na rad sektora kontrole CBCG povodom dešavanja u Atlas banci i IBM-u, nije dobio odgovor na ključna pitanja. Naime, poslanika Konjevića interesovalo je da li CBCG ima projekciju koliko će deponenti izgubiti ako Atlas banka ode u stečaj, te iznio svoju projekciju da bi gubitak u obje banke mogao iznositi 115 mil. eura. Poslanik Konjević ocijenio je da postoji odgovornost guvernera CBCG za navedeno stanje, te da bi trebalo za isto da snosi odgovornost. Naveo je da iz CBCG tvrde da se korišćenjem e-commerce sistema poboljšalo stanje u Banci u smislu poboljšanja parametara, dok specijalni državni tužilac sumnja da je upravo preko računa korišćenjem navedenog servisa počinjeno pranje novca. Ukazao je da od eksperata iz CBCG očekuje eksplicitnije odgovore koji se odnose na dalju sudbinu banaka, ukazavši da fokus rasprave i pitanja koja je postavio nije na stabilnosti finansijskog sistema, već šteti, koja će biti prouzrokovana potencijalnom epilogom da Atlas banka ode u stečaj. Poslanik Konjević ponovio je stav da bi, u slučaju da se to dogodi, Fond za zaštitu depozita morao po osnovu garantovanih depozita da isplati deponentima Atlas i IBM banke u stečaju oko 110 mil. eura, te da bi gubitak pravnih i fizičkih lica koji ne bi mogli naplatiti novac preko Fonda bio oko 115 miliona, 100 mil.

eura u Atlas banci i 15 mil. eura u IBM-u. Poslanik Konjević naveo je da je u intervjuu datom u ND „Vijesti“ guverner Žugić izjavio da su prethodna dešavanja rezultat pogoršanja koeficijenta solventnosti, dok je u posljednjem izvještaju CBCG za 2017. godinu, razmatranom u Skupštini Crne Gore u julu 2018. godine, isti pokazatelj prikazan u iznosu iznad propisima predviđenih 10%. Izrazio je negodovanje što ukoliko ne dođe do dokapitalizacije Atlas banke, deponenti neće biti u mogućnosti da podignu svoj novac. U odnosu na e-commerce sistem, interesovalo ga je da li je CBCG prilikom kontrole utvrdila da je, sa aspekta svoje nadležnosti, nešto suprotno zakonu, te da li je s tim u vezi ostvarila komunikaciju sa Upravom za sprečavanje novca i finansiranje terorizma. Postavio je pitanje da li bi Atlas banka imala dobru likvidnost da Specijalno državno tužilaštvo nije blokiralo 63 mil. eura deponenata, kao i koliko država, državna preduzeća, lokalne samouprave imaju deponovanih sredstava u ovoj banci. Interesovalo ga je, iz Izvještaja privremenog upravnika, kolika je imovina, te kolike su obaveze Atlas banke i da li je projekcija da će u slučaju stečaja Atlas banke biti isplaćeno 95 mil. eura garantovanih depozita, dok bi gubitak deponenata iznosio oko 100 mil. eura, tačna. Naveo je da visina štete može dostići iznos od preko 200 mil. eura, te ponovo istakao da bi zbog navedenog neko trebalo da odgovara.

Direktor Sektora za kontrolu banaka CBCG, Dejan Vujačić, naveo je da je u odnosu na e-commerce sistem, podatak poslanika Konjevića generalno tačan što se tiče iznosa od oko 100 mil. eura, odnosno da se radi o iznosu koji je otprilike u nivou garantovanih depozita, te da podatke koji se odnose na iznos ukupnih, isključenih, zaštićenih i garantovanih depozita prije uvođenja privremene uprave posjeduje, dok za period nakon uvođenja privremene uprave, na dan 31.12.2018. godine, još uvijek nema. Pojasnio je da isključeni depoziti predstavljaju depozite države, opština, investicionih i penzionih fondova, te da iznose otprilike 7-8 mil. eura. Naveo je da, prema posljednjim podacima koje posjeduje, depoziti Atlas banke iznose oko 202 mil eura, od čega je 63 mil. eura prebačeno na račun Višeg suda, s obzirom da je istekla faza izviđaja, te se išlo u fazu istrage tokom decembra 2018. godine. Kako je ukazao, navedena sredstva će biti imobilisana, što znači da ostaje oko 140 mil. eura depozita koji bi se isplaćivali, a garantovani depoziti iznose 95 mil. eura. Ukazao je da se ne konfrontira sa Specijalnim državnim tužilaštvom ili Višim sudom, već da oni rade svoj posao. Naveo je da se tokom faze izviđaja razmatrala tvrdnja koja se odnosi na utaju poreza, te da je drugostepeni organ pojedina rješenja koja su bila donešena oborio. Takođe, ukazao je da je aktuelna priča o preko 500 mil. eura potencijalno opranog novca, ali da je proces i dalje u fazi istrage. Istakao je da e-commerce jeste bio predmet kontrole CBCG. Naglasivši da u odnosu na sprečavanje pranja novca, CBCG vrši nadzor nad primjenom zakona i podzakonskih akata, i redovnu komunikaciju sa Upravom za sprečavanje pranja novca i finansiranje terorizma, kao i da prije kontrole, takođe, može da dobije naloge da provjeri izvjesne transakcije, i da svoj zapisnik u dijelu usklađenosti sa Zakonom o sprečavanju pranja novca dijeli sa Upravom. Istakao je da je tokom 2018. godine e-commerce bio predmet sagledavanja od strane CBCG, na osnovu reprezentativnog uzorka, odnosno, da su predmet kontrole bila 32 pravna i fizička lica, od ukupno 108, koja su se bavila ili bave e-komercom, odnosno oko 30% ukupnog broja lica. Istakao je i da je CBCG sačinila nalaz i dostavila ga Upravi za

sprečavanje pranja novca i finansiranje terorizma, te da isti može biti dostavljen i Specijanom tužilaštvu na njihov zahtjev.

Ukazao je da je vjerovao u dokapitalizaciju i nastavak rada IBM-a i da CBCG sve do ulaska u ovu banku nije bila u saznanju da je došlo da daljeg pogoršanja kvaliteta njene aktive, na osnovu koeficijenta solventnosti koji je pao ispod četvrtine propisanog nivoa, te je s tim u vezi licenca za rad morala biti oduzeta. U odnosu na potencijalnu dokapitalizaciju Atlas banke, naveo je da vjeruje da će se ista sprovesti, na osnovu iskazane spremnosti postojećih akcionara, te istakao je da će potencijalni investitori sami prosuditi da li im je u interesu da investiraju u ovu banku, navodeći da nije banka, već pojedini klijenti, pod istragom od strane Specijalnog državnog tužilaštva. Pojasnio je da potrebu daljeg produžetka trajanja moratorijuma u najvećoj mjeri determiniše uspješnost prve faze dokapitalizacije, koja se tiče postojećih akcionara. Ukoliko prva faza ne bi bila uspješno realizovana uslijedila bi ponuda drugim investitorima, te nakon što bi se potencijalni investitor javio da traži saglasnost za dobijanje dozvole za sticanje kvalifikovanog učešća, i „fit and proper“ analiza sačinila, ukazao je da bi tada bilo realno iznijeti konkretniji sud o realnosti dokapitalizacije. Naveo je da se privremena uprava uvodi po osnovu koeficijenta solventnosti, a da je 63 mil. eura blokiranih sredstava uticalo na likvidnu poziciju banke, dok je pala garancija Kaspia Property Holdings, pored onog što su nalazi CBCG, uticala na pad koeficijenta solventnosti ispod polovine propisanog nivoa.

Guverner CBCG, Radoje Žugić, ukazao je da je država sistematski bila obavještavana o stanju u ovim bankama. U odnosu na pitanje poslanika Konjevića u vezi sa odgovornošću guvernera, ukazao je da su krediti odobravani prije početka 2017. godine i da su posebno provjeravani kolaterali, a da su posljedice toga „liječili“ mjerama koje nijesu za javnost i iskazao mišljenje da su smanjili rizične profile upravo u dijelu odgovornosti CBCG od 2017. godine pa na dalje. Konstatovao je da sve što je bilo je ranije konstituisano kao obligacija, kolaterali ranije procijenjeni i da se vidi šta se dešavalo u procesu od 2017. godine do danas. Naveo je da ne osjeća ličnu odgovornost i ukazao da je urađeno mnogo kako bi se smanjili svi rizici, kao i ponovio da je samo trebalo pažljivije čitati zapisnike sa Savjeta za finansijsku stabilnost.

Poslanik Boris Mugoša, iskazao je interesovanje u pogledu dilema koje su prisutne u javnosti, a odnose se na to da su od trenutka uvođenja moratorjuma pojedini klijenti uspjeli da „izvuku“ određena sredstva i zatražio odgovor u vezi sa navedenim. Takođe, postavio je pitanje da li u sistemu postoje još neke banke koje su sa pokazateljima koji bi mogli ugroziti njihovo poslovanje. Naveo je da nije dobro stvarati negativnu sliku u vezi sa potencijalnim ozdravljenjem Atlas banke i iskazao mišljenje da je mnogo bolje da ta banka „ozdravi“ sa određenim kapitalom nego da neko krene sa osnivanjem nove banke i u prilog tome naveo da banka, kako je rečeno, ima preko 20 poslovnih jedinica, dugogodišnje iskustvo, preko 35 miliona eura stečene aktive i ostalo. U vezi sa navedenim iskazao je mišljenje da treba podstaći investitore da dokapitalizuju tu banku zbog deponenata ali i zbog radnika, što bi bilo i efikasnije nego osnivati novu banku. Takođe, postavio je pitanje da li postoji suštinska konkurencija banaka u Crnoj Gori. Naveo je da prema podacima koji su dostavljeni Odboru, prosječna ponderisana kamatna stopa iznosi 0,58% i da imamo za oko 500

miliona eura veći iznos depozita nego kredita, da se od 15 banaka samo njih 7 aktivno bavi poslovima na berzanskom tržištu i potencirao da se treba razgovarati o investicionom bankarstvu. Iskazao je interesovanje kolika je razlika između aktivnih i pasivnih kamata u Crnoj Gori, da li su padale istom dinamikom, kao i naveo primjer plasmana sredstava Investiciono-razvojnog fonda u funkciji podrške biznisu i dobrim idejama što, po mišljenju poslanika Mugoše, treba sagledati i sa aspekta neophodne aktivnije podrške bankarskog sektora investicionim projektima i aktivnostima.

Šef Odjeljenja za licenciranje, odobrenja i mjere CBCG, Nikola Bašanović, obavijestio je Odbor da je krajem 2017. godine CBCG izdala odobrenje revizorskom društvu BDO iz Podgorice koje je radilo reviziju finansijskih iskaza Atlas banke za 2017. godinu. Takođe, naveo je da je revizor kasnio sa izvještajem i da je održan niz sastanaka sa njima i da je usljed tog kašnjenja CBCG morala da druge banke koje su podnijele zahtjev za izbor eksternog reviziora odbiju po tom pitanju. Sva komunikacija i informacije po pitanju eksternog revizora prosljeđene su nadležnom organu – Ministarstvu finansija na dalje postupanje. U vezi moratorijama naveo je da je jasno da privremeni upravnik procjenjuje i daje predlog za uvođenje moratorijama i tako je urađeno 10. decembra. Ukazao je i da je nalog izdala CBCG i da u tom slučaju privremeni upravnik ima pravo produženja moratorijuma. Napomenuo je da je ukazano da će moratorijum trajati do kraja postupka dokapitalizacije, kao i da će se akcije ponuditi postojećim akcionarima, kao i da nakon toga postoji opcija slobodne trgovine, pa čak i opcija trgovine unaprijed poznatom kupcu. Na osnovu navedenog, iskazao je očekivanje da će doći do ozdravljenja banke.

Guverner CBCG, Radoje Žugić, naveo je da je nesporno da je moratorijum obaveza privremenog upravnika i da je banka očuvala svoju likvidnost. Istakao je da je cilj CBCG da nastavi da radi što više transparentno i da sistem bude stabilniji. U odgovoru na pitanje poslanika Konjevića, ukazao je da ni jedan kredit u trajanju njegovog mandata nije odobren bez keš kolaterala, to jest, prvoklasnog kolaterala, te da sve što imamo u ovoj situaciji je naslijeđe prošlosti, a to je dospijevanje sa nemogućnošću otplate ili neadekvatnom procjenom kolaterala. Takođe, obavijestio je Odbor da će CBCG u narednom periodu nastaviti sa jačanjem supervizije, posebno u dijelu sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma.

Poslanik Raško Konjević, naveo je da je govorio o odgovornosti guvernera CBCG, koji shodno Zakonu o CBCG ima „faraonska“ ovlašćenja, te da je u julu 2018. godine kritikovao CBCG, odnosno, guvernera u pogledu predlaganja a potom i razrješenja viceguvernera za kontrolu banaka. Takođe, ponovio je da šest mjeseci nakon navedenog i dalje nema viceguvernera za kontrolu banaka, to jest, nije predložen Skupštini, te iskazao mišljenje da uzimajući u obzir navedeno i to da u situaciji ako bude stečaja u drugoj banci, šteta deponenata će biti oko 115 miliona eura a Fond će platiti oko 110 miliona eura – ukupno oko 220 miliona eura. S tim u vezi iskazao je stav da neko u državi mora da odgovara, kao i da neko, objektivno, mora biti odgovoran. Takođe, naveo je da se mora voditi računa o povjerenju građana u bankarski sistem i da se imajući i to u vidu mora utvrditi odgovornost.

Predsjednik Odbora Predrag Sekulić, ukazao je da je Odbor dobio dio odgovora koji se tiču, eventualne, krize u bankarskom sistemu, ali i ukazao da postoji i odgovornost vlasnika banaka.

Poslanik Filip Vuković, na kraju rasprave iznio je mišljenje da su poslanici, odnosno, nadležno radno tijelo, u jednom dijelu krivi, zato što slično saslušanje nije organizovano ranije, već kada je problem eskalirao i uvedene nužne mjere u dvije banke. Naveo je da je problem sa Atlas bankom i bivšom Pljevaljskom bankom, sada, Invest bankom Montenegro, problem koji se očekivao bar 3 - 4 godine, kao i da od strane parlamenta nije bilo inicijativa u dijelu sagledavanja istog. Iskazao je stav da je rasprava bila korisna i da je puno stvari demistifikovano, kao i iskazao očekivanje da će se utvrditi odgovornost.

Guverner CBCG, Radoje Žugić, naglasio je da se i kada je u pitanju predmetna ranjivost, CBCG rukovodi onim što je ključni cilj CBCG a to je finansijska stabilnost ali i fiskalna održivost, te naveo da poreski obveznici nemaju troškove po ovom osnovu. Naveo je i da, vjerovatno, postoji objektivna odgovornost i da ne treba optuživati bilo koga dok se ne utvrdi ista. Takođe, naveo je da je preuzeo obavezu supervizije umjesto viceguvernera i iskazao očekivanje da će se u narednom periodu dodatno smanjiti potencijalne štete u ovom dijelu sistema koji je bio i ostao ranjiv, uz očekivanje i stvaranje pretpostavki za ozdravljenje veće banke – Atlas banke.

Predsjednik Odbora Predrag Sekulić, zaključio je raspravu uz konstataciju da je Odbor i ukupna javnost dobila informacije i odogovore na pitanja koja su bila predmet interesovanja poslanika. Takođe, najavio je mogućnost održavanja sjednice Odbora na kojoj će biti pozvani predstavnici Fonda za zaštitu depozita.

* * *

Sjednica je završena u 14.15 časova.

* * *

Sastavni dio zapisnika čini audio zapis sa sjednice.

* * *

Broj: 00-63-7/18-

SEKRETAR SEKRETARIJATA ODBORA
Demir Mujević, s.r.

PREDSJEDNIK ODBORA
Predrag Sekulić, s.r.